

CERINȚE DE ADMISIBILITATE A PROBELOR DOBÂNDITE DE LA MARTORII ANONIMI ÎN PROCESUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Cătălina OGANESEAN

CZU: 343.143:343.13(478)

oganesean.catalina@gmail.com

Research field of the paper is the most current theoretical-applicative problems, as well as the methodological aspects regarding the applicability of the institution of the anonymous witness in the criminal process, some concepts of major importance for the national doctrine and practice being revealed. Through the research carried out, a complex investigation of the theoretical-legislative aspects regarding the admissibility of evidence from anonymous witnesses in the criminal process was carried out. The paper contains conclusions and recommendations that can constitute a scientific foundation for possible legislative changes.

În calitate de probe în procesul penal, sunt admise doar elementele de fapt care sunt stabilite prin anumite mijloace de probă. Unul dintre aceste mijloace de probă îl constituie declarațiile martorilor. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a analizat numeroase cazuri în care reclamanții au invocat încălcări ale dreptului la un proces echitabil, argumentând că nu au avut oportunitatea reală și efectivă de a audia martorii acuzării. În acest context, Curtea și-a dezvoltat propria viziune privind martorii anonimi, stabilind condiții și reguli pentru statele semnatare ale Convenției. În conformitate cu angajamentele sale, Republica Moldova a introdus în Codul de procedură penală din 07.06.2003 articolul 110, care reglementează modul special de audiere a martorilor.

La etapa actuală, în doctrina autohtonă nu există cercetări fundamentale care ar avea drept obiect de studiu instituția admisibilității probelor dobândite de la martorii anonimi în procesul penal al Republicii Moldova.

Abordarea doctrinară a noțiunii, obiectului, condițiilor și particularităților admisibilității probelor dobândite de la martorii anonimi în procesul penal prezintă un subiect teoretico-practic complex și actual.

Reglementarea procesuală a statutului ofițerului de investigații sporește gradul de responsabilitate a acestui subiect în egală măsură cu alți subiecți procesuali, inclusiv din perspectiva administrării probelor cu antrenarea martorilor anonimi.

Noțiunea de „martor anonim” este formată din două cuvinte „martor” – persoană care deține informații necesare într-o cauză penală și „anonimat” – ce constă în camuflarea datelor unei persoane. La momentul actual în Codul de procedură penală precum și în alte legi naționale noțiunea de martor anonim nu este definită.

Din aceste considerente propunem ca în conținutul art. 6 a CPP să fie definită noțiunea de „martor anonim”, reprezentând orice persoană care, în faza de urmărire

penală a depus mărturie împotriva acuzatului, mărturie pe baza căreia instanța și-a fundamentat decizia, însă nu s-a prezentat în fața instanței, iar acuzatul sau apărătorul acestuia nu a dispus de posibilitatea de a o interoga, identitatea ei rămânând ascunsă.

Pentru excluderea încălcării drepturilor omului, fiecare stat urmează să stabilească în mod clar cauzele și condițiile de aplicare a tehnicilor speciale de investigație, investigarea sub acoperire, procedura de autorizare, perioada de autorizare, precum și limitele de acțiune a agenților sub acoperire. Și informatorul face parte din categoria martorilor anonimi, totodată reținem atenția asupra faptului că noțiunea de informator este una diferită de noțiunea de martor. Or, orice informator poate avea calitatea de martor însă nu orice martor poate fi informator. De asemenea, noțiunea de informator este una diferită și de cea a investigatorului sub acoperire.

Sintetizând rezultatele cercetării, aplicând și interpretând conținutul CtEDO la capitolul admisibilității probelor provenite de la martorii anonimi în procesul penal concluzionăm că, magistrații Curții Europene a Drepturilor Omului creează standarde juridice consacrate în textul hotărârilor, care au aplicabilitate directă în cadrul procesului penal, asigurând legislația internă cu un remediu jurisprudențial efectiv.

În concluzie au fost constatate anumite probleme de ordin teoretico-practic: 1) legislația procesual penală nu stabilește explicit și definitiv conceptul „martorului anonim”; 2) exercitând atribuțiile ce îi revin în cadrul procesului penal, deseori organul de urmărire penală ignoră standardele cuprinse în jurisprudența CtEDO, deși Republica Moldova a fost condamnată pentru violările similare ale drepturilor și libertăților garantate de CtEDO; 3) există practica aplicării formaliste a jurisprudenței CtEDO de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești, ce vizează administrarea probelor de la martorii anonimi în procesul penal; 4) lipsa mecanismelor normative care vor contribui la sporirea aplicabilității eficiente, raționale și conștiente a standardelor internaționale în cadrul procesului penal privind asigurarea drepturilor persoanei la administrarea probelor de la martorii anonimi.

În faza de urmărire, audierea martorului respectiv poate determina elaborarea de noi versiuni pentru asigurarea unei urmăriri efective. În acest aspect, considerăm că audierea martorului anonim în faza prejudiciară nu determină necesitatea unui material probatoriu suficient sau în care deja este demonstrată culpabilitatea acuzatului. În cazul în care solicitarea este înaintată în faza de judecată audierea martorului anonim poate avea loc, în opinia unor autori, doar după prezentarea întregului material probatoriu [1]. Din aceste considerente, se solicită completarea art. 370 CPP cu un alineat nou care ar prevedea: „Martorii față de care sunt aplicate modalități speciale sunt audiați după prezentarea celorlalte probe ale acuzării”; în cazul în care acuzarea nu prezintă alte probe, audierea martorilor anonimi poate fi refuzată de instanță. De asemenea, când se va pune în discuție chestiunea privind audierea martorului anonim, instanța va trebui să dea apreciere situației date, care în fiecare cauză penală este specifică, inclusiv va constata dacă trebuie ținut în secret numele acestuia, dacă trebuie prezentat fizic, deghizat sau mascat ori dacă în toate cazurile este necesară o teleconferință. Pentru a nu avea confuzie în interpretarea art.110 alin. (1) CPP, considerăm

că expresia „dacă există mijloace tehnice respective” trebuie exclusă, aceasta pentru a asigura libertatea de utilizare a mijloacelor de protecție și nu numai de audiere, propunând un spectru mai larg de oportunități pentru instanțe care ar putea fi preluate din Legea cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal.

În scopul perfecționării legislației procesual penale și înlăturării problemelor stabilite, în vederea creării premiselor normative pentru aplicarea și interpretarea uniformă și eficientă a standardelor ce derivă din jurisprudența CtEDO, formulăm următoarele propuneri de *lege ferenda*:

1. Completarea prevederilor *Legii nr. 105 din 16.05.2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal*, cu o categorie distinctă de „martor protejat”.
2. Excluderea sintagmei „și dacă există mijloacele tehnice respective” din conținutul articolului 110 alin. (1) din Codul de procedură penală.
3. Atribuirea următorului conținut alineatului (2) art.110 din Codul de procedură penală: „*Audierea martorului în condițiile menționate la alin.(1) se face în baza unei încheieri motivate a judecătorului de instrucție sau, după caz, a instanței din oficiu ori la demersul motivat al procurorului, cererii avocatului, martorului respectiv sau a oricărei persoane interesate*”.
4. Completarea art. 2 alin. (1) pct. 1) din *Legea nr. 105 din 16.05.2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal*, prin includerea investigatorului sub acoperire și colaboratorului confidențial, ca subiecți eligibili pentru atribuirea statutului de persoană protejată.
5. Completarea art. 370 CPP cu un alineat nou care ar prevedea: „*Martorii față de care sunt aplicate modalități speciale sunt audiați după prezentarea celorlalte probe ale acuzării. În cazul în care acuzarea nu prezintă alte probe, audierea martorilor anonimi poate fi refuzată de instanță*”.
6. Pentru a nu avea confuzie în interpretarea art. 110 alin. (1) CPP, considerăm că expresia „dacă există mijloace tehnice respective” trebuie exclusă, aceasta pentru a asigura libertatea de utilizare a mijloacelor de protecție și nu numai de audiere, propunând un spectru mai larg de oportunități pentru instanțe care ar putea fi preluate din *Legea cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal*.
7. Constatăm o discrepanță între normele prevăzute la art.110 Cod de Procedură Penală și *Legea cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal*, astfel încât se face necesară modificarea art. 1 al Legii nr. 105, fiind excluse sintagmele *infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave*.

Referințe:

1. Dolea, Ig. *Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat*. Chișinău: Bons Offices, 2009., pag. 290.
2. În: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113967&lang=ro, CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ AL REPUBLICII MOLDOVA.

Recomandat

Tatiana VIZDOAGĂ, dr. în drept, conf. univ.